

AKADEMICKA SIĘĆ
BEZPIECZEŃSTWA
I RÓWNOŚCI

Uniwersytet Rzeszowski

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

POLITECHNIKA
RZESZOWSKA
im. IGNACEGO ŁUKASIEWICZA

The Jan Matejko
Academy of Fine Arts
in Kraków

UNIWERSYTET ROLNICZY
im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA
W KRAKOWIE

Twoje zaangażowanie ma znaczenie!

Materiały dla osób uczestniczących
w szkoleniach

Rzeszów-Katowice-Kraków 2024

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków
otrzymanych w 2024 r. od Ministra Nauki
w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie
działań na rzecz środowiska akademickiego”.

Spis treści

- Moduł 1.** Rozumienie języka prawnego, jako języka regulaminów i decyzji wydawanych na uczelni w sprawach indywidualnych, w tym podstawy dot. stosowania Kodeksu Postępowania Administracyjnego **3**
- Moduł 2.** Wpływ realizacji ustawowych praw na jakość kształcenia i szerzej na zmianę uczelni na lepsze (w tym istota ankietyzacji) **10**
- Moduł 3.** Postępowania dyscyplinarne w pigułce – za co i dlaczego uczelnia może karać osoby studiujące i przygotowujące rozprawy doktorskie **14**
- Moduł 4.** Podstawy prawne i praktyka akademickich działań równościowych i planów równości płci **17**
- Moduł 5.** Akademickie instytucje i procedury wsparcia realizacji praw osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie (rzecznicy akademicki, stosowne komisje) **20**

Moduł 1. Rozumienie języka prawnego, jako języka regulaminów i decyzji wydawanych na uczelni w sprawach indywidualnych, w tym podstawy dot. stosowania Kodeksu Postępowania Administracyjnego

Język prawny, czyli co?

Ignorantia iuris nocet – paremia rzymska tłumaczona jako „nieznajomość prawa szkodzi”
– obowiązuje nas wszystkich także obecnie.

Język prawny to język przepisów i norm prawnych.

Jak czytać regulaminy, żeby prawidłowo zastosować się do ich przepisów?

- ze świadomością specyfiki norm prawnych;
- z uwzględnieniem znaczenia używanych pojęć (słowniczki);
- szukać w Uczelni wyjaśnień – dziekanat, jednostka odpowiedzialna za dany temat
np. organizację kształcenia, pomoc materialną;
- przestrzegać terminów!

Wzory, wnioski, podania na uczelni

- **nie musi** być dla nich wzoru

forma jest istotna, ale nie kluczowa, bo **najważniejsze**, aby z treści jasno wynikało:

Kto się zwraca? (dane identyfikujące osobę w Uczelni, podpis)

Do kogo się zwraca? (Prodzikan, Prorektor, Dyrektor itp.)

Z czym się zwraca? (czego chce, o co prosi, jaki ma problem)

Dlaczego się zwraca? (uzasadnienie, argumentacja, własna perspektywa)

Przykład:

.....
Miejscowość i data

.....
Imię i nazwisko studenta/doktoranta

.....
Kierunek/specjalność/rok i tryb studiów

.....
Nr albumu/legitymacji

.....
Telefon kontaktowy, adres e-mail

Szanowny Pan/Szanowna Pani
Prodziekan Wydziału ds. ....
Tytuły, stopnie, imię i nazwisko

PROŚBA/WNIOSK/PODANIE

Zwracam się z prośbą o rozłożenie na raty spłaty nienależnie pobranego stypendium socjalnego przyznanego mi decyzją nr ..... z dnia ..... wydaną przez .....

UZASADNIENIE

.....
.....
.....

.....
podpis studenta/doktoranta

Kodeks postępowania administracyjnego w uczelni

Ustawa z dnia 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (KPA) – istnieje obowiązek ustawowy stosowania jego przepisów w uczelniach, z uwzględnieniem specyfiki działalności edukacyjnej

Relacja z uczelnią to **stosunek administracyjnoprawny**

Decyzje administracyjne (sposób rozstrzygania spraw administracyjnych) a **rozstrzygnięcia** – istotne rozróżnienie

Decyzje administracyjne w p.s.w.n w sprawach studenckich – najczęściej wydawane:

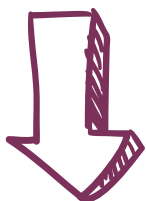
- odmowa przyjęcia na studia – art. 72 ust. 4 p.s.w.n.
- przyznanie świadczeń pomocy materialnej, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1–4, oraz odmowa ich przyznania – art. 86 ust. 2 p.s.w.n.
- skreślenie z listy studentów – art. 108 ust. 3 p.s.w.n. uchylenie przez rektora decyzji komisji stypendialnej lub odwoławczej komisji stypendialnej niezgodnej z przepisami prawa – art. 86 ust. 4 p.s.w.n
- stwierdzenia nieważności dyplomu – art. 77 ust. 4 i 5 p.s.w.n
- przyjęcie cudzoziemca na studia na podstawie decyzji administracyjnej rektora – art. 323 p.s.w.n
- zwolnienie cudzoziemca z opłat – art. 324 ust. 1 pkt 1 p.s.w.n.

Decyzje administracyjne w p.s.w.n w sprawach doktoranckich – najczęściej wydawane:

- odmowa przyjęcia do szkoły doktorskiej – art. 200 ust. 5 p.s.w.n
- skreślenie z listy doktorantów – art. 197 PSW i art. 203 p.s.w.n.
- nadanie stopnia doktora art. 178 kpa – odpowiednie stosowanie

Wszystko inne, np. ocena egzaminatora, odbywanie części studiów w innej uczelni w kraju lub zagranicą, przyznanie indywidualnego toku studiów; przywrócenie terminu egzaminu; zgoda na powtarzanie roku, przedmiotu; zgoda na warunkowe zezwolenie na podjęcie studiów w następnym roku lub semestrze (wpis warunkowy, wpis z deficytem punktowym); przyznanie egzaminu komisyjnego; skierowanie na praktyki; zgoda na wznowienie studiów **to rozstrzygnięcia niebędące decyzjami administracyjnymi** podejmowanymi w sprawach studenckich. Forma ważna, ale nie ma wymogów z KPA.

Od decyzji wydanej w pierwszej instancji (z upoważnienia rektora wydaje ją np. dziekan czy komisja stypendialna) służy stronie odwołanie, **w uczelni jest to wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy** do organu wyższego, w stosunku do tego, który wydał decyzję (rektor, komisja odwoławcza).

Wszystko jest w pouczeniu!

W postępowaniu administracyjnym ważne jest **pilnowanie terminów!**

Od decyzji wydanej w drugiej instancji służy skarga do Wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Przykład - decyzja administracyjna I instancji:

Uczelnia .....
Wydział .....
nr rejestru/ sygnatura .....

Miejscowość, dnia .....

Imię i Nazwisko.....
Aderes.....

DECYZJA REKTORA

Na podstawie art. 86 ust. 1 pkt 4 i ust. 2, art. 91 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.), art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.) i na podstawie § ..... Regulaminu świadczeń dla studentów ....., wprowadzonego Zarządzeniem Nr ..... Rektora ..... z dnia ....., zw. dalej Regulaminem, po rozpatrzeniu wniosku złożonego dn. .... r. **odmawiam przyznania Panu/Pani ..... stypendium rektora za odpowiednio wysoką średnią ocen w roku akademickim .....**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stypendium rektora może otrzymywać student, który uzyskał wyróżniające wyniki w nauce, osiągnięcia naukowe lub artystyczne, lub osiągnięcia sportowe we współzawodnictwie co najmniej na poziomie krajowym. Na podstawie art. 91 ust. 3 ww. ustawy, świadczenie to może otrzymać, po spełnieniu warunków, maksymalnie do 10% liczby studentów każdego kierunku studiów prowadzonego przez Uczelnię, wg stanu na dzień 31 grudnia minionego roku, z zastosowaniem podziału na formę, poziom i rok studiów. Liczbę możliwych do przyznania stypendiów rektora za odpowiednio wysoką średnią ocen ustala Rektor z uwzględnieniem liczby stypendiów za osiągnięcia naukowe, artystyczne oraz sportowe. Pismem Rektora z dnia ..... została wskazana liczba stypendiów rektora z tytułu odpowiednio wysokiej średniej ocen możliwych

do przyznania studentom I roku studiów drugiego stopnia oraz wysokość minimalnej średniej ocen uprawniającej do ubiegania się o przyznanie stypendium rektora z podziałem na kierunek i formę studiów. Liczba stypendiów możliwych do przyznania na I roku studiów na kierunku ..... wynosi .... Na wykazie przygotowanym na podstawie złożonych wniosków, według uzyskanej średniej ocen, obliczonej zgodnie z Regulaminem studiów znajduje się Pan/Pani na pozycji .... Ze względu na wyczerpanie limitu możliwych do przyznania stypendiów dla studentów I roku studiów drugiego stopnia na kierunku ..... Nie jest możliwe przyznanie Panu/Pani stypendium rektora za odpowiednio wysoką średnią ocen. W związku z powyższym należało orzec jak w sentencji.

POUCZENIE

Od niniejszej decyzji służy prawo zwrócenia się do Rektora z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy. Wniosek składa się za pośrednictwem Prodziekana w Dziekanacie Wydziału w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji. W trakcie biegu terminu do złożenia wniosku strona, w drodze oświadczenia składanego Rektorowi, może zrzec się tego prawa. Z dniem doręczenia Rektorowi oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, decyzja staje się ostateczna, prawomocna i podlega wykonaniu, a skarga do sądu administracyjnego od niej nie przysługuje. Zamiast wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy strona może wnieść skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie. Skargę wnosi się za pośrednictwem Rektora w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji. Wpis stały od skargi w kwocie 200 zł należy uiścić gotówką w kasie Sądu lub na rachunek bankowy tego Sądu. Strona wnosząca skargę może wystąpić z wnioskiem o przyznanie prawa pomocy.

Dziekan Wydziału .....
Z upoważnienia Rektora

Otrzymują:

1. Adresat (za potwierdzeniem odbioru)
2. aa

**Przykład - odwołanie=wniosek o ponownie
rozpoznanie sprawy od decyzji I instancji:**

.....
Miejscowość i data

.....
Imię i nazwisko studenta/doktoranta

.....
Kierunek/specjalność/rok i tryb studiów

.....
Nr albumu/legitymacji

.....
Telefon kontaktowy, adres e-mail

Prorektor ..... ds. studenckich
Tytuły, stopnie, imię i nazwisko
za pośrednictwem
Dziekana Wydziału .....

WNIOSEK O PONOWNIE ROZPATRZENIE SPRAWY

Zwracam się z prośbą o ponowne rozpatrzenie sprawy rozstrzygniętej decyzją Dziekana Wydziału nr ....z dnia.....

UZASADNIENIE

Nieprzyznanie mi stypendium rektora za rok akademicki.... Uważam za krzywdzące, gdyż znalazłem się tuż „pod kreską”, a moja średnia ocen jest naprawdę wysoka – wynosi ..... Dodatkowo moje osiągnięcia naukowe to:.....

.....
podpis studenta/

Moduł 2. Wpływ realizacji ustawowych praw na jakość kształcenia i szerzej na zmianę uczelni na lepsze (w tym istota ankietyzacji)

Gdzie szukać praw osób studiujących i doktoranckich, czyli o źródłach tych praw

Źródła praw osób studiujących i doktoranckich możemy podzielić na dwie kategorie:

Zewnętrzne:

- Konstytucja RP
- Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
- inne ustawy

Wewnętrzne:

- statuty uczelni
- regulaminy (studiów, stypendium i inne)
- procedury antydyskryminacyjne
- inne dokumenty wewnętrzne uczelni

Przykłady:

- prawo do równego traktowania,
- prawo do wyrażania własnych poglądów,
- prawo do przenoszenia i uznawania punktów ECTS,
- prawo do indywidualnej organizacji studiów,
- prawo do wsparcia finansowego

Warto wiedzieć, co jest Twoim prawem, żeby skutecznie domagać się jego realizacji!

Kiedy mogę korzystać z moich praw?

Zawsze! Każde przyznane Ci prawa powinny być respektowane. Prawa osób studiujących i doktoranckich **nie są nagrodą** za wykonywanie obowiązków. Jaka jest relacja pomiędzy prawami a obowiązkami?

Niezależność – prawa i obowiązki są wykonywane niezależnie od siebie, dlatego właśnie prawa nie są nagrodą za wykonywanie obowiązków. Respektowanie praw osób studiujących jest **obowiązkiem uczelni**.

Równowaga – podczas studiów należy zachowywać równowagę pomiędzy prawami i obowiązkami. Należąc do wspólnoty akademickiej mamy też przypisane odpowiednie obowiązki, których wykonanie podlega weryfikacji.

Zgłaszanie naruszeń praw – każdy i każda powinien móc skutecznie zgłosić naruszenie swoich praw w uczelni. Szkoły wyższe powinny tworzyć takie instytucje, aby każdy i każda mógł zgłaszać niepożądane zachowania i oczekiwać pomocy w tym zakresie.

I po co te ankiety?

1 Czy warto wypełniać ankiety?

Dlaczego?

Ankiety studenckie **to dobre narzędzie** do wskazywania władzom uczelni przedmiotów albo kierunków, które mogłyby być prowadzone lepiej. Z wysokiego poziomu jakości kształcenia **wszyscy odnoszą korzyści**. W ankietach warto też **docenić pracę zaangażowanych** nauczycieli i nauczycielek akademickich!

Przecież to i tak nie daje.

Czy ankiety zawsze odnoszą zamierzony skutek? Pewnie nie. Czy to oznacza, że nigdy nie przyniosą efektu? **Na pewno nie!** Ankiety nie są narzędziem, który przynosi natychmiastowe rezultaty (poza szczególnymi sytuacjami) – proces ich przetwarzania zajmuje nawet **kilka miesięcy**. **Im mniej wypełnionych ankiet tym mniejsza może być ich skuteczność!**

2 Jak opisywać problemy?

Oceniaj merytorycznie

Wypełniając ankietę wskazuj na **konkretne problemy**, np. “egzamin odbył się w innej formie niż ta określona w sylabusie” albo “prowadzący odwoływał zajęcia i ich nie odrabiał”. Dopiero dokładne zdiagnozowanie problemów umożliwi uczelni podjęcie **odpowiednich działań**.

Oceniaj bez agresji

Staraj **powstrzymać się** od niekulturalnego języka. Opisz problem i przedstaw swoją opinię w sposób, który umożliwi rozwiązanie sprawy.

Jeżeli jakaś trudna sytuacja dotknęła Cię osobiście albo chcesz opisać zdarzenie, którego byłeś/aś świadkiem **rozważ rozmowę osobistą** z kimś na Twojej uczelni, kto może Ci pomóc. Pamiętaj, że rzecznicy i rzecznicy albo inne osoby pracujące na Twojej uczelni działają w oparciu o **zasadę poufności**.

Ankiety przynoszą **krótko- i długofalowe skutki!**

Ocenia zajęć jest przestrzenią, w której osoby studiujące mogą wywrzeć **bezpośredni wpływ** na kształt prowadzonych przedmiotów. Nawet, jeżeli nie będziesz już miał/miała styczności z danym prowadzącym albo prowadzącą to Twoja ocena może być ważna dla osób z młodszymi rocznikami.

Co zrobić, kiedy masz wrażenie, że ankiety **nic nie dają**? Porozmawiaj z samorządem studenckim, mogą skorzystać ze swoich narzędzi i spróbować ustalić co się dzieje w sprawie. Porozmawiaj z osobami odpowiedzialnymi za równe traktowanie albo jakość kształcenia w swojej uczelni. Pamiętaj, że na uczelni masz **więcej sojuszniczek i sojuszników** niż Ci się wydaje!

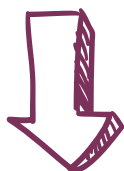
Moduł 3. Postępowania dyscyplinarne w pigułce – za co i dlaczego uczelnia może karać osoby studiujące i przygotowujące rozprawy doktorskie

Za co?

Osoba studiująca (student) podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej **za naruszenie przepisów obowiązujących w uczelni oraz za czyn uchybiający godności studenta** (art. 307 p.s.w.n.).

Studentem jest się od momentu złożenia ślubowania: „osoba przyjęta na studia rozpoczyna studia i nabywa prawa studenta z chwilą złożenia ślubowania” (art. 83 p.s.w.n.). **Student jest obowiązany postępować zgodnie z treścią ślubowania i przepisami obowiązującymi w uczelni** (art. 107 p.s.w.n.).

Doktoranci i doktorantki

Osoba przygotowująca się do uzyskania stopnia doktora (doktorant) podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej **za naruszenie przepisów obowiązujących w podmiocie prowadzącym szkołę doktorską oraz za czyn uchybiający godności doktoranta**. Do odpowiedzialności dyscyplinarnej doktorantów stosuje się odpowiednio przepisy art. 307 ust. 2, art. 308–320 oraz przepisy wydane na podstawie art. 321 (art. 322 p.s.w.n.).

Przykłady zachowań, za które może grozić odpowiedzialność dyscyplinarna:

- ściąganie
- plagiat (łac. plagium = kradzież)
- fałszerstwo dokumentów (np. zaświadczenia lekarskiego do usprawiedliwienia nieobecności)
- podrobienie podpisu innej osoby np. na liście obecności
- oświadczenie nieprawdy (np. w dokumentacji niezbędnej do stypendium, w Programie ERASMUS+, przy projektach)
- bójka na terenie uczelni z inną osobą studiującą lub przygotowującą rozprawę doktorską (naruszenie nietykalności cielesnej)
- szkalowanie uczelni w mediach społecznościowych bądź powoływanie się na nią przy np. stosowaniu mowy nienawiści
- naruszanie godności osobistej nauczyciela akademickiego (obrażanie w sieci i w tzw. realu, np. pokazanie gestu Kozakiewicza)

Katalog kar:

Karami dyscyplinarnymi są (art. 308 p.s.w.n.):

- 1) upomnienie;
- 2) nagana;
- 3) nagana z ostrzeżeniem;
- 4) zawieszenie w określonych prawach studenta na okres do 1 roku;
- 5) wydalenie z uczelni.

Podstawy prawne postępowań dyscyplinarnych:

- ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (p.s.w.n.), dział VII, rozdział 2 i 3;
- rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 roku w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego w sprawach studentów, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia (rozp.);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (k.p.k.);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (k.k.);
- Statuty uczelni

Według jakiej procedury?

Postępowanie dyscyplinarne – etapy

1 REKTOR
rozpatruje wniosek

- nie podejmuje żadnych dalszych działań,
- sam wymierza karę upomnienia (najniższą)
- przekazuje do Rzecznika Dyscyplinarnego

2 RZECZNIK
DYSCYPLINARNY

Prowadzi **postępowanie wyjaśniające**:

- umarza
- wnioskuje do Rektora o wymierzenie kary upomnienia
- przekazuje do Komisji

3 KOMISJA
DYSCYPLINARNA/
ODWOŁAWCZA KOMISJA
DYSCYPLINARNA

- uniewinnia, umarza, karze,
- utrzymuje karę
- utrzymuje orzeczenie, uchyla je i orzeka co do istoty, uchyla je i przekazuje do ponownego rozpoznania

Od orzeczenia Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej można odwołać się do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Moduł 4. Podstawy prawne i praktyka akademickich działań równościowych i planów równości płci

Podstawowe gwarancje równego traktowania:

Art. 32 Konstytucji RP

1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Art. 33 Konstytucji RP

1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.
2. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.

Gdzie szukać podstaw działań równościowych w uczelniach?

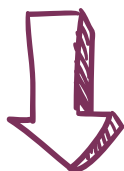
Źródła działań równościowych w uczelniach możemy podzielić na dwie kategorie:

Zewnętrzne:

- Konstytucja RP
- Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
- Ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania
- Program *Horyzont Europa*

Wewnętrzne:

- statuty uczelni
- regulaminy (studiów, stypendium i inne)
- plany równości płci,
- powoływanie rzeczników/rzeczniczek, pełnomocników/pełnomocniczek, komisji ds. równego traktowania,
- inne dokumenty wewnętrzne uczelni

Podstawowe założenia działań na rzecz równego traktowania

1

Stwarzanie równych warunków rozwoju

2

Egzekwowanie praw już zagwarantowanych

3

Identyfikacja obszarów, wymagających poprawy

Co zrobić, kiedy podejrzewam nierówne traktowanie?

1

ROZMOWA Z KIMŚ BLISKIM

- obiektywizacja problemu,
- wsparcie emocjonalne,
- ustalenie planu działań

2

ROZMOWA Z OSOBĄ WYZNACZONĄ PRZEZ UCZELNIĘ

- informacja od osoby znającej strukturę uczelni
- uzyskanie profesjonalnej pomocy

3

WYBRANIE ROZWIĄZANIA

- mediacja,
- formalna skarga

Wpływ równego traktowania na uczelnie

Upowszechnienie nauki

Równe szanse rozwoju

Wzrost poczucia bezpieczeństwa
i komfortu

Moduł 5. Akademickie instytucje i procedury wsparcia realizacji praw osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie (rzecznicy akademicki, stosowne komisje)

Jak Uczelnie wspierają realizację praw osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie?

Uczelnia wyższa - dla osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie. **Bez Was nie ma uczelni wyższej!** Każda uczelnia wspiera realizację praw osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie, ale też każda uczelnia może, w granicach prawa, robić to nieco inaczej. Wsparcie realizacji praw opiera się przede wszystkim o stosowne wewnętrzne:

1. instytucje oraz
2. procedury.

Służą one zwłaszcza tym osobom, które mają problem z **samodzielnym uporaniem się** z napotkanymi trudnymi sytuacjami.

Instytucje wsparcia

Z długą tradycją:

- **opiekunowie i opiekunki roczników** - po trudnym okresie pandemii covid-19, na nowo odkrywa się ich znaczenie jako tych osób, które są najbliższe studentów i studentek, mających z nimi zajęcia i bliski kontakt, najlepiej znających ich codzienne problemy. W wewnętrznych regulacjach może być wskazane, że opiekunowie roczników reprezentują osoby studiujące i bronią ich praw. Nie są bezstronnymi źródłami informacji, ale ich przedstawicielami przed władzami akademickimi.

- **Samorządy studencki i doktorancki** - posiadają wiele uprawnień określonych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

- Uczelnie **muszą brać pod uwagę** opinie samorządów w wielu kluczowych kwestiach,

- aktywnie działające samorządy **są w stanie wywierać wpływ** na decyzje władz akademickich także w innych sytuacjach nie wymienionych bezpośrednio w ustawie,

- samorządy **reprezentują** osoby studiujące i przygotowujące rozprawy doktorskie oraz dbają o ich prawa,

- przedstawiciele samorządów **są obecni w ciałach statutowych uczelni**, ale mogą także reagować niezależnie od pracy w poszczególnych radach czy komisjach,

- ma tzw. **pamięć instytucjonalną** – osoby zaangażowane w jego działalność są wdrożone w wiedzę i umiejętności poprzednich pokoleń studentów i studentek, mogą korzystać z już przetartych przez nich ścieżek i przekazują to wiedzę kolejnym rocznikom

Poszukaj informacji:

1. Jakie formy wsparcia rozwija Twoja uczelnia?
2. Jak wygląda struktura samorządu w Twojej uczelni?

Nowe instytucje:

- **rzecznicy akademicki** (ombudsmani i ombudsmanki, ombudsi, ombudsosoby) czyli osoby powołane specjalnie do dbałości o prawa i wartości akademickie. Choć rzecznicy akademicki działają na świecie już od około półwiecza, pierwsza rzeczniczka w Polsce została powołana zaledwie trzynaście lat temu (na Uniwersytecie Warszawskim). Obecnie liczba rzeczników akademickich w Polsce szybko rośnie. Rzecznicy akademicki noszą w poszczególnych uczelniach różne nazwy (np. rzecznik ds. etyki, rzecznik równości, rzecznik ds. praw i wartości) i działają według nieco innych reguł.

Czasami w jednej uczelni jest więcej niż jeden rzecznik – np. jeden może zajmować się sprawami studenckimi, a drugi sprawami pracowniczymi. Niezależnie od przyjętego modelu służą oni osobom członkowskim wspólnoty akademickiej w rozwiązywaniu spraw trudnych, konfliktów, sporów, są też często mediatorami.

Wielu rzeczników i rzeczniczek akademickich w Polsce odwołuje się do **czterech podstawowych zasad** International Ombuds Association (IOS):

- niezależności
- bezstronności
- nieformalności i
- **poufności.**

Poszukaj informacji:

Czy w Twojej uczelni działa rzecznik lub rzeczniczka?

Także samorządy **mogą tworzyć organ dbający o prawa osób studiujących** – rzecznika lub rzeczniczkę praw studenta. W przeciwieństwie do roli opisanej powyżej jest to osoba studiująca, a nie pracownik lub pracowniczka uczelni. Osoby studiujące niekiedy wolą porozmawiać z kimś w zbliżonym wieku, będącym w podobnej sytuacji. Samorządowy rzecznik studencki zazwyczaj doskonale rozumie problemy i rozterki innych osób studiujących. **Nie obowiązuje go zasada bezstronności – stoi po stronie studenta.**

Procedury wsparcia

Przykładowe dokumenty, będące zapisem obowiązujących procedur wsparcia realizacji praw osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie:

- **charter** - określa zakres pracy rzecznika, rzeczniczki akademickiej (ombudsmana i ombudsmanki, ombudssosoby) , np. czy jest rzecznikiem całej społeczności akademickiej czy tylko studentów), z jakich narzędzi może korzystać (np. czy ma wgląd do dokumentacji studenta) i przede wszystkim na jakich ogólnych zasadach opiera swoją pracę. Dla osoby studiującej może mieć na przykład znaczenie czy zasada poufności jest w charter rzecznika wyraźnie zapisana.

Poszukaj informacji:

Według jakich zasad działa rzecznik lub rzeczniczka w Twojej uczelni?

- **procedury antydyskryminacyjne i antymobbingowe** - funkcjonują zazwyczaj pod nazwą „polityk”. Dotyczą one zazwyczaj jedynie osób zatrudnionych w uczelni, ale coraz więcej uczelni wyższych tworzy inkluzywne polityki antydyskryminacyjne i antymobbingowe, które dotyczą także osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie. *Np.: Polityka przeciwdziałania nierównemu traktowaniu, dyskryminacji, mobbingowi i innym zachowaniom niepożądanym w Uniwersytecie Warszawskim czy Polityka przeciwdziałania mobbingowi, nierównemu traktowaniu i innym zachowaniom niepożądanym na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu*

Poszukaj informacji:

Czy w Twojej uczelni obowiązuje taki dokument oparty o zasadę inkluzywności?

- **plan równości płci** (gender equality plan, GEP) przyjęty przez wiele uczelni w Polsce zgodnie z wymaganiami Komisji Europejskiej. uczelnia podejmuje w nim publiczne zobowiązanie do przeprowadzenia zmian w uczelni i wylicza konkretne działania, które mają temu służyć wraz z określeniem kalendarza ich wprowadzania. Obszarem, który według zaleceń Komisji Europejskiej warto wziąć pod uwagę opracowując plan równości płci jest m.in. kwestia przeciwdziałania przemocy ze względu na płeć. Jest to przykład zagadnienia, które jest istotne także dla wielu osób studiujących, co pokazuje, że warto się zainteresować zapisami tego dokumentu.

Poszukaj informacji:

Jakie zapisy planu równości płci Twojej uczelni dotyczą osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie?

- **systemy zgłaszania naruszeń praw studenckich i innych nieprawidłowości**. Bardzo się one od siebie różnią i dlatego trudno opisać je w paru słowach. Mogą być oparte o prodziekanów ds. studenckich, wspomnianych już wyżej rzeczników lub inne osoby zaufania.

Poszukaj informacji:

Czy wiesz jakie rozwiązania przygotowała Twoja uczelnia?

- **dokumenty specyficzne dla danej uczelni** zależne od ich potrzeb. Jest ich tak wiele, że nie sposób ich wszystkich wymienić. Może chodzić o dokumenty lub procedury dotyczące osób różnorodnych płciowo (osób transpłciowych i osób niebinarnych), osób neuroróżnorodnych, osób z niepełnosprawnościami, osób doświadczających przemocy, osób potrzebujących wsparcia psychologicznego i wielu innych.

Poszukaj informacji:

Czy wiesz jakie rozwiązania przygotowała Twoja uczelnia, biorąc pod uwagę Twoją specyficzną sytuację?

Trzy rady dotyczące instytucji i procedur wsparcia realizacji praw osób studiujących i przygotowujących rozprawę doktorskie

Prawa osób studiujących i przygotowujących rozprawę doktorskie są wspierane przez różnorodne instytucje i procedury wewnętrzne ustanawiane przez uczelnie wyższe. **Warto pamiętać, że:**

- 1 Instytucje i procedury wsparcia praw istnieją w każdej uczelni. Warto z nich korzystać. Mogą one różnie wyglądać w różnych uczelniach wyższych i dlatego dobrym pomysłem jest by się z nimi zapoznać by wiedzieć w jakich okolicznościach i w jaki sposób można z nich korzystać.
- 2 Bez wahania należy dbać o swoje prawa. Prawa osób studiujących i przygotowujących rozprawę doktorskie są chronione by każdy, komu przysługują mógł się na nie powołać. Korzystanie z przypisanych praw nie jest przywilejem.
- 3 Osoby studiujące i przygotowujące rozprawę doktorskie nie są same. W trudnych sytuacjach zdarza się, że czujemy się osamotnieni – warto wtedy szukać wsparcia wśród pracowników uczelni czy innych osób studiujących. Jeśli nie wiemy, gdzie szukać wsparcia warto skorzystać z porady kogoś, kto naprowadzi na właściwą ścieżkę.

Autorstwo materiałów:

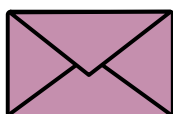
Agnieszka Zatyka-Szlachcic, Jan Gałkowski, Artur Lesner

SKONTAKTUJ SIĘ Z NAMI

AKADEMICKA SIEĆ
BEZPIECZEŃSTWA
I RÓWNOŚCI

sekretarz@asbir.pl

www.asbir.pl

LinkedIn:

[@Akademicka Sieć Bezpieczeństwa i Równości](#)